

ERFGOEDHUIS
ZUID · HOLLAND

Erfgoedhuis Zuid-Holland

Jaarplan 2018

Inhoud

Inleiding.....	3
Algemene ontwikkelingen.....	3
Accenten	3
Leeswijzer.....	4
 Hoofdstuk 1 Partner van de provincie.....	5
Accenten	5
1.1 PR & communicatie.....	5
1.2 Erfgoededucatie	6
1.3 Erfgoedlijnprojecten.....	7
1.4 Ondersteuning en deskundigheidsbevordering	9
1.5 Ondersteuning (wettelijke) erfgoedtaken gemeenten	10
1.6 Archeologie	11
1.7 Molennetwerk Zuid-Holland	12
1.8 Project “Kennis is Kracht”	13
1.9 Project: Digitalisering Erfgoedcollecties.....	14
1.10 Project: Herbestemming in Zuid-Holland.....	14
 Hoofdstuk 2 Kansen voor erfgoed.....	15
2.1 Project “Hidden Gems”	15
2.2 Samenwerking met het Zuid-Hollands Landschap	15
2.3 Ontwikkelen en promoten diensten	16
2.4 Versterken van de band met onze achterban.....	17
 Hoofdstuk 3 Monumentenwacht & betaalde dienstverlening.....	18
3.1 Monumentenwacht	18
3.3 Betaalde dienstverlening Erfgoed & Ruimte en Erfgoed & Beleving	19

Inleiding

Voor je ligt het jaarplan van Erfgoedhuis Zuid-Holland voor het jaar 2018. Qua opzet volgt dit jaarplan ons beleidsplan 2017-2020 “Erfgoed Inspireert”, waarin enkele speerpunten zijn geformuleerd. De in dit jaarplan genoemde werkzaamheden en activiteiten zijn de concretisering van deze ambities.

Algemene ontwikkelingen

De benadering van erfgoed wordt in hoog tempo integraler. Dit is deels het resultaat van nieuw beleid, denk aan de introductie van de Omgevingswet, maar meer nog het resultaat van ondernemende mensen, organisaties en bedrijven die kansen zien elkaars werk te versterken. Er vindt kruisbestuiving plaats tussen tal van sectoren, zoals cultuur, zorg en welzijn, natuur en milieu en toerisme. Provincie Zuid-Holland was zes jaar geleden al alert op deze ontwikkeling en sprong hier slim op in met de oprichting van de zeven erfgoedlijnen. Naast onze bijdrage aan het functioneren van de erfgoedtafels en het coördineren van overkoepelende projecten, werkt Erfgoedhuis Zuid-Holland ook op haar eigen manieren integraal samen. Zo ondersteunen we onze groene partner het Zuid-Hollands Landschap bij behoud, beheer en ontwikkeling van erfgoed en werken we samen aan het vergroten van het publieksbereik en –beleving. Het project Beleef de Krimpenerwaard is hier een uitwerking van.

Het erfgoedveld is daarnaast zelfstandiger geworden. Burgers zijn zelfredzaam en nemen vaker het initiatief wanneer erfgoed in hun omgeving bedreigd wordt. Het opgekomen besef dat cultureel erfgoed van ons allemaal is en dat dus ook het behoud ervan niet primair een overheidstaak is, draagt hieraan bij. Erfgoedhuis Zuid-Holland omarmt iedereen die zich vrijwillig inzet voor het behouden, benutten en beleven van erfgoed. Dit doen we door het organiseren van kosteloze cursussen voor vrijwilligers van erfgoedinstellingen via het project Kennis is Kracht, dat ook in 2018 doorloopt. Nieuw binnen onze aanpak is dat ervaren vrijwilligers worden opgeleid om andere vrijwilligers te trainen. Borging van kennis dus.

Een derde belangrijke ontwikkeling speelt zich af op het vlak van innovatie. Digitale ontwikkelingen bieden kansen. Enerzijds op vlak van erfgoedbeleving: digitale tools en middelen bieden een groeiend aantal mogelijkheden om erfgoed op een unieke manier te beleven. Anderzijds op het vlak van erfgoedontsluiting: door collecties en informatie online beschikbaar te stellen, kunnen meer mensen met ons rijke erfgoed in aanraking komen. Erfgoedhuis Zuid-Holland ondersteunt beide ontwikkelingen. Dit door het delen van kennis via cursussen en studiedagen en via het project Digitalisering Collecties.

Accenten

De hierboven geschetste ontwikkelingen zijn door ons vertaald naar een aantal accenten voor het jaar 2018:

- We betrekken meer jongeren bij erfgoed en stimuleren erfgoedbewustzijn.
- We ondersteunen vrijwilligers op het vlak van deskundigheidbevordering.
- We moedigen gemeenten aan en adviseren hen bij de implementatie van de Omgevingswet.
- We stellen de relatie tussen groen en erfgoed in ruimtelijke ordening centraal.
- We volgen de ontwikkelingen op vlak van innovatie en geven die kennis door aan de achterban.

Leeswijzer

Dit jaarplan is opgebouwd uit drie hoofdstukken.

Hoofdstuk 1 “Partner van de provincie” geeft een overzicht van de werkzaamheden en activiteiten die Erfgoedhuis Zuid-Holland uitvoert met financiële steun van provincie Zuid-Holland. Het merendeel van deze activiteiten valt binnen de door de provincie verstrekte boekjaarsubsidie. Daarnaast worden in 2018 drie projecten uitgevoerd op basis van een projectsubsidie.

In hoofdstuk 2 “Kansen voor erfgoed” worden de – voorlopig bekende – activiteiten die Erfgoedhuis Zuid-Holland in 2018 op eigen initiatief uitvoert benoemt. Deze worden gefinancierd uit eigen middelen en door middel van fondsenwerving.

Hoofdstuk 3 “Monumentenwacht & betaalde dienstverlening” biedt een overzicht van de werkzaamheden die wij uitvoeren via betaald opdrachtgeverschap. Dit zijn enerzijds werkzaamheden door de Monumentenwacht Zuid-Holland, anderzijds betaalde opdrachten uitgevoerd door de afdelingen Erfgoed & Beleving en Erfgoed & Ruimte.

Hoofdstuk 1 | Partner van de provincie

Dit jaarplan geeft een overzicht van de werkzaamheden en activiteiten die Erfgoedhuis Zuid-Holland uitvoert met financiële steun van provincie Zuid-Holland.

Het merendeel van de activiteiten valt binnen de door de provincie verstrekte boekjaarsubsidie, deze bedraagt € 1.675.273,-. Naast de boekjaarsubsidie ontvangt Erfgoedhuis Zuid-Holland op projectbasis subsidie van provincie Zuid-Holland, met name voor projecten op de erfgoedlijnen. De uren van medewerkers worden hierbij gefinancierd uit de boekjaarsubsidie, de overige projectkosten niet.

Op pagina 13 en 14 staan drie projecten die in 2018 worden uitgevoerd op basis van projectsubsidies, aangevuld met middelen uit de bestemmingsreserves van Erfgoedhuis Zuid-Holland en fondsengeteld: Kennis is Kracht, Digitalisering Erfgoedcollecties en Herbestemming in Zuid-Holland.

Monumentenwacht Zuid-Holland ontvangt, naast de inkomsten die zelf worden gegenereerd uit betaald opdrachtgeverschap, een bescheiden provinciale subsidie. In hoofdstuk 3 staan alle activiteiten van de Monumentenwacht genoemd.

Accenten

Het cultureel erfgoedbeleid van provincie Zuid-Holland is door EGH vertaald naar een aantal accenten voor het jaar 2018:

- We dragen fundamenteel bij aan de kwaliteitsslag op de erfgoedlijnen.
- We krijgen erfgoedinstellingen actief aan de gang met collectiedigitalisering.
- We betrekken meer jongeren bij erfgoed en stimuleren erfgoedbewustzijn.
- We stimuleren gemeenten de molenbiotoop te verbeteren en goed te beheren.
- We zetten ons samen met de provincie in voor meer en betere herbestemming en herontwikkeling van gebouwd erfgoed.
- We zetten ons via de ontwikkelde kanalen actief in voor meer publieksbereik voor archeologie.
- We moedigen gemeenten aan en adviseren hen bij de implementatie van de Omgevingswet
- We ondersteunen en enthousiasmeren gemeenten hun rol bij het behoud en de benutting van cultuurhistorische erfgoed vorm en inhoud te geven.

1.1 PR & communicatie

Doel

Erfgoed vormt – in al zijn veelzijdigheid – het DNA van de provincie Zuid-Holland. Erfgoedhuis Zuid-Holland is overtuigd van de kracht van erfgoed als (ver)bindende factor en de kansen die erfgoed biedt voor innovatie, creatie en participatie. Namens provincie Zuid-Holland willen we ook in 2018 een zo breed mogelijk publiek laten kennismaken met de geschiedenis en verhalen van hun leefomgeving.

Activiteiten

- Algemene promotie van erfgoed: Ook in 2018 blijven we kansen signaleren en zoeken naar creatieve manieren om het cultureel erfgoed van Zuid-Holland onder de aandacht te brengen. Dit doen we in de eerste plaats door aansluiting te zoeken op grootschalige publieksevenementen zoals de Open Monumentendag, Maand van de Geschiedenis, Dag van het Kasteel, Natuurwerkdag, Nationale Molendag, Prinsenmaand, Romeinenweek, Havendagen Goeree-Overflakkee en de Nationale Archeologiedagen. Door het uitlichten van Zuid-Hollandse activiteiten en locaties wordt op effectieve wijze meegelift op de bekendheid die deze evenementen genereren.

- Productie van content: We produceren doorlopend nieuwe content over het cultureel erfgoed van Zuid-Holland. Dit voor plaatsing op de publiekswabsite www.geschiedenisvanzuidholland.nl en voor plaatsing op partnerwebsites en in magazines.
- Ondersteuning PR-acties: We ondersteunen provincie Zuid-Holland met de PR en promotie van activiteiten en evenementen die betrekking hebben op de zeven erfgoedlijnen of de provinciale speerpunten archeologie & publieksbereik, herbestemming en molens. Hiertoe vindt tweewekelijks afstemming plaats.
- Bijdrage HollandCity: We anticiperen op de Zuid-Hollandse deelname aan het landelijk programma HollandCity van het Nationaal Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC), wanneer dit aansluit op de strategie van één van de erfgoedlijnen. Zo is Erfgoedhuis Zuid-Holland door NBTC opgenomen in de communicatiewerkgroep van de verhaallijn Kastelen & Buitenplaatsen.
- Organisatie Erfgoeddag: Ook in 2018 organiseren we ons kennis- en netwerkevent de Erfgoeddag. Dit jaarlijkse congres biedt aan bijna driehonderd Zuid-Hollandse erfgoedbetrokkenen een gevarieerd programma. Het thema van de Erfgoeddag 2018 wordt mogelijk "Erfgoed & Identiteit", met daarin een rol voor het Ontstaan van het Graafschap Holland. Dit kan nog veranderen, het thema wordt nog vastgesteld.
- Beheer publiekswabsites: De publiekswabsites Geschiedenis van Zuid-Holland en Archeologie van Zuid-Holland worden door ons beheerd en geactualiseerd. De geplaatste content wordt gepromoot via de bijbehorende social mediakanalen.
- Beheer themawabsites: We onderhouden doorlopend de in voorgaande jaren ontwikkelde projectwebsites www.landgoedenbuitenplaats-zh.nl, www.religieuserfgoed-zh.nl, www.herbestemming-zh.nl, www.zocherparken.nl en www.landgoedwandelen.nl.

1.2 Erfgoededucatie

Doel

Leren stopt niet in de klas, maar doe je je hele leven lang. Om de transitie te maken naar *life long learning* projecten, is Erfgoedhuis Zuid-Holland in 2017 gestart met een andere aanpak van erfgoededucatie. Het materiaal wordt omgevormd naar modulaire educatieve content (liquid content), zodat het voor verschillende doelgroepen, jong en oud, bruikbaar wordt. Dit modulaire educatiemateriaal sluit bijvoorbeeld beter aan op de wensen van scholen en instellingen in het kader van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK 2017-2020).

Algemene activiteiten

- Het modulaair maken van bestaand materiaal: In 2017 is budget beschikbaar gesteld om de erfgoedlijnen Atlantikwall, Trekvaarten en Oude Hollandse Waterlinie op nieuwe manieren onder de aandacht te brengen. In 2018 worden de mogelijkheden voor modulaair educatiemateriaal onderzocht in samenspraak met betrokkenen van de andere erfgoedlijnen.
- Promotie van bestaande educatiepakketten: Op de door ons ontwikkelde schoolplaten voor de erfgoedlijnen Limes, Atlantikwall, Oude Hollandse Waterlinie en Trekvaarten wordt enthousiast gereageerd door het onderwijs. Deze promotieactie loopt door in 2018.
- Erfgoedprojecten als bindmiddel in de samenleving: Erfgoed is voor jong en oud, voor mensen met verschillende achtergronden en mensen met beperkingen. In 2017 zijn we een project gestart met Alzheimer Nederland en Atlantikwallinstellingen om te onderzoeken hoe erfgoedinstellingen meer dementievriendelijk gemaakt kunnen worden. De kennis die is opgedaan willen we in 2018 delen met andere erfgoedinstellingen of erfgoedlijnen. Ook wordt onderzocht op welke manieren erfgoed ingezet kan worden bij maatschappelijke thema's, bijvoorbeeld bij projecten voor laaggeletterden of participatieprojecten.
- Duurzame inzet educatiematerialen: Erfgoedhuis Zuid-Holland begeleidt instellingen en via hen bij de scholen om het beschikbare educatieve materiaal zo duurzaam mogelijk in te zetten, passend bij de eigen situatie.

Nadere samenwerking met Zuid-Hollandse partners: We zoeken een integrale aanpak van projecten, waarbij ervaren, beleven en locatiegebondenheid centraal staan. Daarom wordt contact gezocht met natuur & milieu educatieorganisaties, zoals het Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid (IVN) en De Groene Motor (DGM). Daarnaast werken we samen met Kunstgebouw (KGB) en Probiblio voor een nog beter bereik van de lesmaterialen die voor diverse Erfgoedlijnen ontwikkeld zijn voor het onderwijs. Daartoe intensiveren we ook de afstemming met Kunstgebouw en de Cultuurcoördinatoren.

Activiteiten op de erfgoedlijnen

- **Trekvaarten:** In 2017 is een cursus en publieksmateriaal ontwikkeld voor vaarondernemers langs trekvaartroutes. Hiervoor is onderzoek gedaan onder vaarondernemers in verschillende regio's. In de cursus van twee dagdelen krijgen vaarondernemers informatie over de trekvaartroutes en over kennisoverdracht aan jong en oud. De eerste cursusavonden in Den Haag en Midden-Delfland waren succesvol, komend jaar wordt de cursus verder uitgezet langs trekvaartroutes. Er is een kijkwaaier ontwikkeld die op verschillende manieren ingezet kan worden, waardoor de kennisoverdracht aan boord voor jong en oud interactiever wordt. In 2018 wordt ingezet op borging en implementatie van kennis en materiaal.
- **Oude Hollandse Waterlinie:** In 2016 is de eerste succesvolle Waterlinedag georganiseerd voor groepen 7 en 8 uit de omgeving op Fort Wierickerschans. In juni 2017 is deze dag herhaald en zijn er in het najaar Waterlinedagen georganiseerd in Gorinchem en Schoonhoven. In 2018 volgen Waterlinedagen in Gouda, Nieuwpoort en Zederik. De Waterlinedagen worden opgezet door Erfgoedhuis Zuid-Holland en Stichting Groene Hart, samen met lokale partijen. In het startjaar is onze begeleiding intensief, in de twee jaar daarna wordt de organisatie in toenemende mate overgelaten aan lokale partijen, zodat zij de Waterlinedagen uiteindelijk zelf kunnen organiseren.
- **Atlantikwall:** Het organiseren van één gezamenlijke Bunkerdag in 2017 bleek niet aan te sluiten bij de mogelijkheden van scholen en bunkerinstellingen. In 2018 wordt in afstemming met de regio's op enkele locaties een educatie-evenement in de bunker aangeboden.
- **Limes:** In 2017 is het Limespaspoort ontwikkeld, waarmee kinderen (samen met hun ouders of leerkrachten), gestimuleerd worden om op allerlei locaties in Zuid-Holland sporen van Romeinen te ontdekken en onderzoeken. De kinderen kunnen hun bevindingen naar het Erfgoedhuis sturen, waardoor we inzicht krijgen in gebruik in gezinsverband en via het onderwijs. In 2018 wordt ingezet op intensivering van het gebruik van het Limespaspoort.

1.3 Erfgoedlijnprojecten

Doel

Binnen de zeven erfgoedlijnen ligt de nadruk op het aanscherpen van kwaliteit en het verbinden van losse initiatieven tot krachtige coalities met een overtuigend verhaal. Erfgoedhuis Zuid-Holland ondersteunt de erfgoedtafels op praktisch en inhoudelijk niveau en treedt daarnaast op als initiator van en onafhankelijke projectleider bij gezamenlijke projecten. Door samenwerking te initiëren en te faciliteren, verbinden we partijen en sturen we op kwaliteit. Daarnaast proberen we ook projecten tot stand te brengen door kleine partijen te verbinden, of door de eigenaar te worden van een project dat door de tafel gewenst is. Het is onze ambitie om in 2018 extra ondersteuning te bieden aan de erfgoedlijnen die bezig zijn of aan het begin staan van de ontwikkeling van een gezamenlijke merkstrategie.

Activiteiten op de erfgoedlijn Atlantikwall

- **Integraal aanbieden fietsroutes:** In 2018 worden bestaande fietsroutes rond het erfgoed van de Atlantikwall gebundeld en samengevoegd tot één overkoepelende route van Zandvoort tot de Brouwersdam. Ook worden bestaande routes in Den Haag en de Hoek van Holland geüpdatet. We coördineren dit project namens de verschillende samenwerkingspartners en verzorgen tevens de communicatie en distributie.
- **Beheer social media:** Namens de erfgoedtafel Atlantikwall onderhouden we een Facebookpagina en een Pinterestpagina.

- Organisatie congres: In 2018 zetten we wat uren in (zonder verdere uitgaven) voor de voorbereidingen voor het Atlantikwall-congres dat mogelijk in 2019 plaatsvindt.

Activiteiten op de erfgoedlijn Goeree-Overflakkee

- Deelname communicatiegroep erfgoedlijn Goeree-Overflakkee: Binnen deze werkgroep wordt nagedacht over andere zinvolle vormen van communicatie en thema's die voor deze erfgoedlijn beter uitgedragen kunnen worden. Denk hierbij aan thema's als de havenkanalen en de watersnoodramp. In 2018 wordt het erfgoed en de beleving daarvan prominenter ingezet tijdens OMD 2018
- Redactie Erfgoedkrant: Ook in 2018 wordt op Goeree-Overflakkee de Erfgoedkrant uitgebracht. Erfgoedhuis Zuid-Holland neemt deel aan de redactie en denkt vanuit die rol mee over de invulling, insteek en het thema van de uitgave.
- Beheer Facebookpagina: In 2017 is op verzoek van de erfgoedtafel Goeree-Overflakkee een facebookpagina opgezet. We beheren deze pagina en zorgen ook in 2018 voor doorlopende communicatie- en promotieactiviteiten.
- Publicatie nieuwsbrief: We stellen op verzoek van de erfgoedtafel Goeree-Overflakkee twee keer per jaar vierjaarlijks een nieuwsbrief samen die wordt verstuurd naar tafeldeelnemers en geïnteresseerden.

Activiteiten op de erfgoedlijn Landgoederenzone Zuid-Holland

- Organisatie Dag van het Kasteel Zuid-Holland: De deelnemers aan de erfgoedtafel Landgoederenzone Zuid-Holland hebben aangegeven de gezamenlijke deelname aan de landelijke Dag van het Kasteel te willen continueren. Erfgoedhuis Zuid-Holland zal dus ook in 2018 de organisatie en gezamenlijke PR van dit evenement uitvoeren. De ambitie is om 10% meer bezoekers te trekken dan in 2017, toen bijna 20.000 mensen één of meerdere kastelen en buitenplaatsen bezochten.
- Coördinatie Hollands Buiten fase 2: In 2017 is in opdracht van de werkgroep communicatie van de erfgoedtafel het merk "Hollands Buiten" ontwikkeld. Met dit overkoepelend merkconcept wil de Landgoederenzone Zuid-Holland zich aan een breed publiek presenteren. Het project, gecoördineerd door Erfgoedhuis Zuid-Holland, wordt in 2018 voortgezet. Deze tweede fase richt zich op de uitvoering van de marketingstrategie, met onder andere een 'story telling'-website, print media en social media.
- Beheer en doorontwikkeling LandGOEDwandelen: Het project LandGOEDwandelen omvat zes wandelroutes langs landgoederen en buitenplaatsen in Zuid-Holland. De informatieve website www.landgoedwandelen.nl wordt in 2018 door ons onderhouden en waar mogelijk uitgebreid. De doelgroep voor deze website zijn toeristen en recreanten.
- Doorloop project Zocherparken: In 2017 is het project Kwaliteitsimpuls Zocherparken afgerond. De resultaten en ontwikkelde producten zijn beschikbaar gesteld via www.zocherparken.nl. Deze website wordt doorlopend door ons beheerd. De doelgroep voor deze website zijn de professionals en eigenaren van de landgoederen. Ook wordt in 2018 bekeken of de onderzoeksrapportage kan worden vertaald naar een publieksversie.
- Publicatie nieuwsbrief: Tot slot wordt in opdracht van de erfgoedtafel vier keer per jaar een nieuwsbrief door ons opgesteld en verstuurd.

Activiteiten op de erfgoedlijn Limes

- Doorloop project Limespaspoort: In 2017 is namens de erfgoedtafel Limes het Limespaspoort ontwikkeld, zie voor meer informatie 1.2 Erfgoededucatie.
- Publicatie nieuwsbrief: In opdracht van de erfgoedtafel wordt drie keer per jaar een nieuwsbrief samengesteld, geredigeerd en verstuurd.

Activiteiten op de erfgoedlijn Oude Hollandse Waterlinie

- Project Beleef de Oude Hollandse Waterlinie: Erfgoedhuis Zuid-Holland werkt samen met het Zuid-Hollands Landschap aan een initiatief genaamd "Beleef de Oude Hollandse Waterlinie: lokaal gastheerschap in historisch perspectief langs de Vlist". Het project richt zich op het versterken van de beleving van de in het gebied aanwezige culturele en natuurwaarden en bestaat uit drie deelprojecten: 1) het promoten van de in het gebied aanwezige iconen, 2) het betrekken en verbinden

van bewoners en ondernemers en 3) het creëren van een integraal overkoepelend recreatieaanbod. Indien hiervoor subsidie wordt verstrekt zal dit project in 2018 wordt gerealiseerd.

- Publicatie nieuwsbrief: Erfgoedhuis Zuid-Holland verspreidt op verzoek van de erfgoedtafel vier keer per jaar een nieuwsbrief.
- Beheer social media: Op verzoek van de erfgoedtafel worden een Facebookpagina en Twitteraccount bijgehouden.
- * Op grond van de uitkomsten van merk & marketing onderzoek (oplevering november/december 2017 streeft de erfgoedtafel naar een breed gedragen, centrale merkpositionering en bijpassend merkbeleid voor de OHW. Vanaf 2018 richten projecten zich meer op het vergroten van de bekendheid van deze waterlinie waarbij nadrukkelijk de samenwerking wordt gezocht met lokale ondernemers en bewoners uit het gebied van de waterlinie. EGH zal samen met de provincie op vlak van promotie ondersteuning bieden.

Activiteiten op de erfgoedlijn Trekvaarten

- Doorloop project Trekvaartenroutes: In 2017 is Erfgoedhuis Zuid-Holland vanuit een projectsubsidie gestart met het geven van trainingen aan vaarondernemers langs de trekvaarten georganiseerd. Zij worden opgeleid om het verhaal van de Trekvaarten aan hun bezoekers te vertellen. Deze trainingen krijgen in 2018 een vervolg. Ook is gestart met een film die in 2018 wordt opgeleverd en vermarkt. Zie voor meer informatie 1.2 Erfgoededucatie.
- Publicatie Canon: In 2018 wordt gewerkt aan een mogelijke canon over de trekvaarten. Dit naar aanleiding van een aanbeveling van Lola Architecten om de zichtbaarheid van de trekvaarten verder te vergroten via een (digitale) publicatie. Dit zal worden afgestemd op het branding project dat in 2018 op deze erfgoedlijn wordt uitgevoerd.
- Beheer social media: Namens de erfgoedtafel Trekvaarten onderhouden we een Facebookpagina en Twitteraccount.

Nt. Enkele van de bovengenoemde activiteiten op de erfgoedlijnen zijn nog onder voorbehoud van toekenning.

1.4 Ondersteuning en deskundigheidsbevordering

Doel

In Zuid-Holland zetten duizenden mensen zich – betaald en onbetaald – in voor het behoud van cultureel erfgoed en landschap. Vaak doen zij dit vanuit een erfgoedinstelling, maar soms ook uit eigen initiatief. Erfgoedhuis Zuid-Holland ondersteunt al deze mensen in hun belangrijke werk. We faciliteren netwerken, stimuleren innovatie, delen kennis en kunde, geven adviezen en bieden scholingsmogelijkheden.

Activiteiten

- Informatie- en kennisdeling: Het informeren van onze achterban is een kerntaak. Dit doen we door het delen van informatie en kennis in onze algemene nieuwsbrief die zes keer per jaar verschijnt en op onze vernieuwde website www.erfgoedhuis-zh.nl.
- Organisatie van studiedagen en –bijeenkomsten: In 2018 organiseren we minstens twee bijeenkomsten, waarvan eentje over publieksbereik gaat. Het thema van de andere studiedag(en) wordt bepaald in samenspraak met onze achterban.
- Ondersteuning en advisering en van erfgoedinstellingen: Onze erfgoedconsulenten ondersteunen erfgoedinstellingen door middel van werkbezoeken, door hulp te bieden bij activiteiten en door het geven van korte adviezen via onze helpdesk. Dit zijn zo'n honderd adviezen op jaarbasis. Deze vragen uit het veld geven ons een waardevol inzicht in wat er speelt bij erfgoedinstellingen. De ondersteuning bieden we samen met de Vereniging voor Musea in Zuid-Holland (VMZH) en de Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen.
- Vergroten bekendheid collectie Zuid-Holland: Samen met de Provinciaal Archivaris en het Nationaal Archief zorgen wij ervoor dat de Collectie Zuid-Holland bekend is bij de achterban. In het najaar van 2017 worden afspraken gemaakt met betrokken partijen over hoe dit in 2018 vorm krijgt.

- Deskundigheidsbevordering: Een groot deel van onze achterban is niet direct betrokken bij de erfgoedlijnen, maar is op vrijwillige basis werkzaam voor een erfgoedorganisatie. In 2018 continueert Erfgoedhuis Zuid-Holland de scholing van deze vrijwilligers in het trainingsproject Kennis is Kracht (zie 1.8 voor meer informatie).
- Zelf Doen in Erfgoed en Groen: het vrijwilligersplatform www.zelfdoeninerfgoedengroen.nl wordt ook in 2018 door ons beheerd en actueel gehouden. Het platform is een interactieve plek, waar vraag en aanbod op het gebied van vrijwilligerswerk in erfgoed of groen elkaar vinden. Wij werken bij dit project samen met De Groene Motor, waarmee tevens regionale bijeenkomsten voor groene en erfgoedvrijwilligers worden georganiseerd.
- Organisatie van de provinciale vrijwilligersdag: Eveneens in samenwerking met De Groene Motor organiseren wij jaarlijks de provinciale vrijwilligersdag om alle mensen in Zuid-Holland die zich vrijwillig inzetten voor het behoud van erfgoed en groen te bedanken. In 2018 staan ontmoeting, het delen van ervaringen en inspiratie centraal.

1.5 Ondersteuning (wettelijke) erfgoedtaken gemeenten

Doel

Gemeenten hebben de afgelopen tien jaar steeds meer taken en bevoegdheden gekregen op het gebied van de zorg voor en het omgaan met ruimtelijk Erfgoed (cultuurlandschap monumentenzorg en archeologie). Bij met name kleine en middelgrote gemeenten zien we dat het vaak ontbreekt aan benodigde tijd en kennis om de erfgoedtaken volwaardig uit te voeren.

Erfgoedhuis wil deze groep Zuid-Hollandse gemeenten zo goed mogelijk ondersteunen bij en voorbereiden op de invoering van de Omgevingswet in 2020. Onder deze nieuwe wet is het erkende ruimtelijke erfgoed een vaste, integrale afwegingsfactor bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Het Erfgoedhuis heeft de zogenaamde Erfgoedagenda of Erfgoedvisie ontwikkeld waarin vertegenwoordigers van lokale erfgoedorganisaties en –verenigingen gezamenlijk een aanpak en doel verwoorden ten aanzien van de erkende cultuurhistorische waarden (voorbeeld ‘Hart voor Erfgoed, Alphen aan den Rijn 2016). De agenda/visie vormt het uitgangspunt voor een ‘omgevingswetproof’ gemeentelijk erfgoedbeleid, maar het maken van een erfgoedvisie valt onder de betaalde opdrachten.

Wij organiseren vier keer per jaar kleinschalige informatiebijeenkomsten met actuele thema’s en onderwerpen voor erfgoed- en RO-ambtenaren, leden van gemeentelijke erfgoed- en welstandcommissies en historische verenigingen.

Andere thema’s die in 2018 en de komende jaren extra aandacht krijgen zijn: historische interieurs, groen erfgoed, duurzaamheid, *burgerparticipatie* en cultureel ondernemerschap. Daarnaast hebben de speerpunten van het provinciaal beleid –herbestemming, archeologie en publieksbereik en de ondersteuning van het molenveld- onze specifieke aandacht bij het bieden van ondersteuning aan gemeenten.

Activiteiten

Het ondersteunen van gemeenten bij het uitvoeren van hun wettelijke erfgoedtaken doen we op basis van het convenant dat het ministerie van OCW en het Interprovinciaal Overleg (IPO) hebben afgesloten. Het gaat hierbij nadrukkelijk om het ondersteunen van gemeenten, we nemen niet de rol van gemeenten over. Over de invulling van deze taken vindt afstemming plaats met provincie Zuid-Holland, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Dorp Stad en Land.

- Ondersteuning via de Helpdesk Monumenten & Archeologie: We zijn ook in 2018 het eerste aanspreekpunt voor gemeenten en fungeren als helpdesk voor gemeenten over cultuurhistorie in brede zin. Onze in 2017 vernieuwde website www.erfgoedhuis-zh.nl is hier op ingericht, met een dynamische ‘Veelgestelde vragen’-pagina, die doorlopend wordt uitgebreid met nieuwe thema’s en vragen. Hiermee hopen we ambtenaren snel en efficiënt van dienst te zijn. Daarnaast zijn wij – zoals vertrouwd – ook telefonisch bereikbaar. Ook organisaties en particulieren die zich bezighouden met erfgoed kunnen een informatieaanvraag bij ons doen.

- Het bieden van een platform: zoals afgesproken binnen het convenant bieden we een platform voor afstemming van partijen in de regio. Iedereen die met monumenten of archeologie werkt in Zuid-Holland kan bij ons terecht voor advies en doorverwijzingen, kan deelnemen aan informatiebijeenkomsten en wordt op de hoogte gehouden van de laatste ontwikkelingen.
- Het bieden van deskundigheidsbevordering aan gemeenten op het gebied van wet- en regelgeving betreffende de erfgoedzorg en de uitvoeringspraktijk: via onze website, nieuwsbrieven, social media, informatiebijeenkomsten en publicaties zorgen we voor overdracht van kennis aan en bevordering van deskundigheid bij gemeenten of andere relevante erfgoedorganisaties. In 2018 wordt daarnaast een studiedag georganiseerd over een in overleg met provincie nader te bepalen thema.
- Het doen van werkbezoeken: Een specifiek aandachtspunt dat voortkomt uit de in 2016 gehouden evaluatie van de provinciale steunpunten, is het ontbreken van een door het steunpunt gefaciliteerde vorm van (ruimtelijk) planoverleg. In 2017 zijn over dit onderwerp gesprekken gevoerd met provincie, het rijk en Dorp, Stad en Land. Afgesproken is dat we in 2018 tien gemeenten bezoeken om de ondersteuningsbehoefte in kaart te brengen en de gevraagde ondersteuning te bieden. De voortgang wordt met regelmaat besproken met de samenwerkingspartners. Als daar acties uit voort komen zal EGH daar gevolg aan geven.

1.6 Archeologie

Doel

Erfgoedhuis Zuid-Holland biedt ook ondersteuning aan gemeenten bij hun (wettelijke) taken op het gebied van de archeologische monumentenzorg. Wij doen dit door het monitoren van gemeentelijk archeologiebeleid, het genereren en delen van kennis en het bieden van een platform voor samenwerking tussen partijen. Hierbij positioneren we ons als spin in het web in het archeologische werkveld, dat bestaat uit gemeenteambtenaren archeologie, gemeentelijke archeologische diensten en de vele vrijwilligers in de archeologie. Ter promotie van archeologie zetten wij ons in voor een betere zichtbaarheid, toegankelijkheid en beleefbaarheid voor het brede publiek. Wij sluiten ook aan op de nationale archeologiedagen in oktober.

Activiteiten

- Monitor gemeentelijk archeologiebeleid: Jaarlijks gaan wij in gesprek met gemeenteambtenaren die archeologie in hun portefeuille hebben, over de stand van zaken van het gemeentelijke archeologiebeleid. De resultaten stellen we beschikbaar aan provincie Zuid-Holland. De bevindingen worden ook via kaartbeelden ontsloten en zijn in die vorm voor een ieder met interesse in archeologie op te vragen. Dit wel alleen voor partijen zonder winstoogmerk.
- Kennisborging: Wij organiseren themabijeenkomsten voor gemeentelijke en regionale archeologen in Zuid-Holland. Op aanvraag verzorgen wij trainingen aan ambtenaren zonder vakinhoudelijke expertise. Via onze Helpdesk Monumenten & Archeologie bieden wij een online overzicht van antwoorden op veelgestelde vragen en verstrekken wij adviezen op maat. Ook bieden wij ondersteuning bij beleidsontwikkelingen en –actualisatie (de uren hiervoor zijn opgenomen onder 1.5).
- Platform: Wij bieden een platform voor vrijwilligers in de archeologie en ondersteunen het initiatief van archeologische en historische werkgroepen om tot een provinciaal dekkend netwerk van belangenbehartigers te komen. In dit kader organiseren wij ieder jaar een aantal (netwerk)bijeenkomsten.
- Digitale informatievoorziening: We informeren onze doelgroepen over archeologie door de website van Erfgoedhuis Zuid-Holland en door het versturen van drie nieuwsbrieven archeologie per jaar.
- Actueel houden portalwebsite: De website www.archeologievanzuidholland.nl richt zich op het informeren van het brede publiek over archeologie, maakt archeologie beter zichtbaar en toegankelijk. De website wordt gedurende 2018 actueel gehouden en partijen die bij kunnen dragen aan het actueel en interessant houden van de website worden aangespoord om nieuws en evenementen aan te melden.
- Monitoren Archeologiehuis Zuid-Holland: Aan het vergroten van het publieksbereik wordt daarnaast ook invulling gegeven door het monitoren van het Archeologiehuis Zuid-Holland, de fysieke etalage van het provinciaal archeologisch depot. De basis van de werkzaamheden zijn de afspraken die

hierover in het verleden met Provincie Zuid-Holland zijn gemaakt. Separaat van het Jaarverslag van Erfgoedhuis Zuid-Holland ontvangt provincie Zuid-Holland een verslag van de bevindingen van dat jaar met daaraan gekoppeld eventuele aanbevelingen. We verzorgen in het Archeologiehuis Zuid-Holland eveneens (mede) de tijdelijke tentoonstellingen en organiseert het Archeologiehuisberaad waarin met betrokken partijen (provincie Zuid-Holland, Archeon en de AWN Rijnstreek) de lopende zaken worden besproken en afstemming plaatsvindt.

- Publicatie Archeologische Kroniek: Wij publiceren elk jaar de Archeologische Kroniek Zuid-Holland, die een overzicht biedt van opgravingen van het jaar ervoor, die in de regel pas veel later officieel worden gepubliceerd. De Kroniek is online toegankelijk op de websites www.erfgoedhuis-zh.nl, www.beleefarcheologie.nl en www.geschiedenisvanzuidholland.nl, waar ook de voorgaande jaargangen raadpleegbaar zijn. Op veler verzoek worden sinds vorig jaar ook gedrukte exemplaren verspreid onder de archeologische community van Zuid-Holland.
- Platform Ontstaan van het Graafschap Holland: Erfgoedhuis Zuid-Holland biedt een platform voor ontwikkeling en verspreiding van kennis over het provinciale onderzoeksthema Ontstaan van het Graafschap Holland. Dat doen we door vergaderingen van de stuurgroep te faciliteren, (nieuwe) partijen te betrekken en de communicatie te stroomlijnen. Erfgoedhuis Zuid-Holland heeft zelf ook zitting in de stuurgroep. Deze betrokkenheid richt zich er onder andere op om de geschiedenis- en belevingskant te benadrukken in relatie tot dit archeologische onderzoeksthema.
- Oprichting Netwerktafel Graafschap Holland: Het betrekken van nieuwe partijen krijgt vorm in een Netwerktafel Graafschap Holland, waarbij we zowel partijen uit Zuid- als Noord-Holland uitnodigen. Het stroomlijnen van de communicatie gebeurt door het ontwikkelen van een digitale brochure die gedurende de looptijd van het onderzoeksthema door ons wordt onderhouden (2018-2019). Na 2019 wordt deze omgevormd naar een digitale brochure over het volgende onderzoeksthema uit de Provinciale Onderzoekagenda.
- Organisatie Netwerkdag Archeologie: Het Ontstaan van het Graafschap Holland krijgt gedurende de looptijd van het onderzoeksthema (2018-2019) ook aandacht tijdens de Netwerkdag Archeologie, die wij jaarlijks organiseren voor onze archeologische achterban.

1.7 Molennetwerk Zuid-Holland

Doel

Het Molennetwerk Zuid-Holland is tot stand gekomen op instigatie van provincie Zuid-Holland en wordt gecoördineerd door Erfgoedhuis Zuid-Holland. In 2018 zullen de activiteiten van het Molennetwerk zich concentreren op de drie aandachtsgebieden: 1) vrijwilligersbeleid, 2) omgeving van de molen en 3) publieksbereik en de relatie met andere monumenten en het cultuurlandschap. Daarnaast besteden we ook aandacht aan andere actuele thema's die in het molenveld spelen.

Activiteiten

- Kennisdeling en ondersteuning voor molenbeheerders en –vrijwilligers: Ten behoeve van het netwerk worden de activiteiten van het Molennetwerk via verschillende media gecommuniceerd met de achterban en worden de molens in Zuid-Holland bij een breed publiek onder de aandacht gebracht. De communicatiemiddelen die hierbij worden ingezet zijn onze vernieuwde website, een digitale nieuwsbrief, Twitter, Facebook en Instagram.
- Organisatie netwerkdag en themabijeenkomst: Ook in 2018 organiseren wij een netwerkdag en een themabijeenkomst. Tijdens deze activiteiten staan kennisdeling en het uitwisselen van ervaringen centraal. Het onderwerp van de themabijeenkomst wordt bepaald aan de hand van actualiteiten.
- Organisatie cursussen: Voor vrijwilligers organiseren we de cursus Molengids. Daarnaast wordt jaarlijks een cursus georganiseerd over een te bepalen onderwerp, bijv. sponsoring of publieksbereik.
- Onderzoek kennisborging: Kennis over het leven en werken op en rond de molen in het verleden is nog in het molenveld aanwezig, maar dreigt met het wegvallen van generaties verloren te gaan. We willen daarom in 2018 onderzoeken hoe deze kennis met inschakeling van het molenveld kan worden verzameld en vastgelegd.

- Promotie goed beheer molenbiotopen: op verzoek van provincie Zuid-Holland is de voorgaande jaren sterk ingezet op het stimuleren en verbeteren van beheer en onderhoud van molenbiotopen. Hieraan is invulling gegeven door het thema aan bod te laten komen tijdens bijeenkomsten van het Molennetwerk en door het ontwikkelen van communicatieproducten die dit onderwerp bij een breed publiek onder de aandacht brengen. Dit laatste is mogelijk gemaakt met inzet van extra financiële middelen vanuit de provincie. Het belang van de molenbiotoop voor het optimaal functioneren van de molen wordt ook in 2018 actief door ons uitgedragen. Het gaat hierbij om het geven van voorlichting in brede zin van het woord, het bieden van ondersteuning van deelnemers van het molennetwerk bij het creëren van draagvlak bij omwonenden en het ondersteunen van gemeenten bij de borging van de belangen van de molenbiotoop.
- Promotie goed beheer molenerf: In 2018 zal extra aandacht uitgaan naar de inrichting, het beheer en onderhoud van het molenerf. Het molenveld wordt hierover geïnformeerd op basis van de door Erfgoedhuis Zuid-Holland gemaakte handreiking. Ook organiseren we in samenwerking met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed een themabijeenkomst over dit onderwerp.
- Publieksbereik en de relatie tot andere monumenten en het cultuurlandschap: Om inhoud te geven aan het aandachtsgebied molens en de relatie met andere monumenten en het cultuurlandschap is in 2017 een pilot uitgevoerd. Hierin wordt gekeken om nieuwe doelgroepen te interesseren voor molens, om te beginnen met lifestylegroepen. Op basis van de door de pilot ontsloten kennis wordt in 2018 door ons actief ondersteuning geboden aan eigenaren en beheerders van molens die publieksgerichte arrangementen willen ontwikkelen in hun regio.

1.8 Project “Kennis is Kracht”

Doel

De erfgoedsector in Zuid-Holland wordt gedragen door vele actieve vrijwilligers, die zich via hun werk voor (streek)musea, archieven en historische verenigingen inzetten om het cultureel erfgoed van Zuid-Holland te behouden en verhalen te delen met het brede publiek. Erfgoedhuis Zuid-Holland ondersteunt deze vrijwilligers door het organiseren van trainingen over praktische en actuele onderwerpen. In 2017 is gestart met een nieuw cursustraject dat doorloopt tot 2019. Het streven is om in drie jaar tijd tussen de 620 en 900 deelnemers te trainen. De kennis en vaardigheden van vrijwilligers krijgen een flinke impuls en hun netwerk wordt verbreed. Indirect wordt een hoger doel gerealiseerd: het brede publiek kan blijven genieten van lokaal en regionaal erfgoed dat in goede staat wordt gehouden, nu en in de toekomst. Kennis is Kracht wordt mogelijk gemaakt door Fonds 1818, Fonds Schiedam Vlaardingen en provincie Zuid-Holland.

Inzet van boekjaarsubsidie

Geen: financiering via projectsubsidie, fondsenwerving en bestemmingsreserve, zie bijlage voor specificatie.

Activiteiten

- Het organiseren van cursussen: In 2018 willen we ca. 20 cursussen aanbieden. De cursusonderwerpen zijn onder andere: rondleiden, klantvriendelijkheid, beheer en behoud van archieven en documentaire collecties, sociale media, opzetten van tentoonstellingen en educatie. We organiseren deze cursussen zoveel mogelijk op locatie bij de deelnemende erfgoedinstellingen. Ook is onze ambitie om de cursussen voor vrijwilligers kosteloos te blijven aanbieden.
- Het opleiden van vrijwilligers tot docent: Nieuw in het project Kennis is Kracht is dat we ervaren vrijwilligers gaan opleiding tot docent, zodat zij zelf andere vrijwilligers kunnen trainen. Op deze manier vergroten we het bereik van onze trainingen en zorgen we voor kennisborging binnen de erfgoedinstelling.
- Het delen van kennis en informatie: Om (potentiële) vrijwilligers op de hoogte te houden van het cursusaanbod en andere vrijwilligersactiviteiten beheren wij samen met De Groene Motor het vrijwilligersplatform www.zelfdoeninerfgoedengroen.nl. Daarnaast versturen we een nieuwsbrief met het overzicht van aankomende cursussen en staan de cursussen ook in de agenda van www.erfgoedhuis-zh.nl. Ook zorgen we voor een duurzame verankering van kennis door het online aanbieden van de belangrijkste leerpunten.

1.9 Project: Digitalisering Erfgoedcollecties

Doel

In 2017 voerde Erfgoedhuis Zuid-Holland in opdracht van provincie Zuid-Holland een verkenning uit getiteld “Digitalisering Erfgoedcollecties”. Hierbij is in kaart gebracht welke behoefte er is onder musea en erfgoedinstellingen om collecties te digitaliseren, welke struikelblokken zij ervaren en of er mogelijkheden zijn voor een provinciaal steunfonds. De resultaten van dit onderzoek vormde voor de provincie Zuid-Holland aanleiding om voor 2018 en in 2019 een programma voor de erfgoedinstellingen aan te bieden. Dit programma bestaat uit: de instelling van een Themafonds Digitalisering Erfgoedcollecties bij het Prins Bernhard Cultuurfonds Zuid-Holland, het inrichten van een digitaal platform waar de erfgoedinstellingen hun gedigitaliseerde collecties als open data kunnen aanbieden en het opzetten van een steunpunt Digitalisering ondersteuning erfgoedinstellingen. Dit project richt zich op een betere samenwerking tussen en digitale collectieontsluiting door belangrijke (sectorale) collectie beherende instellingen.

Activiteiten

- Versterken samenwerking: Om tot een betere digitale ontsluiting van collecties te komen is een goede samenwerking tussen de verschillende instellingen onontbeerlijk. Wij faciliteren en stimuleren deze samenwerking tussen archieven, bibliotheken, musea en audiovisuele, wetenschappelijke en andere collectie beherende organisaties.
- Stimuleren collectiedigitalisering: In Zuid-Holland hebben veel instellingen een achterstand wat betreft het digitaal ontsluiten van hun collecties. Ons doel is om zowel de kennis- als fysieke achterstand de komende twee jaar in te halen. Dit doen we door het oprichten van een Steunpunt Digitalisering Collecties en het ontwikkelen van cursussen voor collectiebeherende instellingen.
- Informatie- en kennisdeling: De ontwikkelingen in de digitale wereld gaan snel. Wij volgen de (landelijke) stappen nauwgezet en informeren onze achterban over relevante ontwikkelingen. Zelf blijven we op de hoogte door onder andere het bijwonen van studiedagen van het Netwerk Digitaal Erfgoed en Digitaal Erfgoed Nederland (DEN).
- EGH heeft voor de provinciale bijdrage van € 30.000 in 2018 en in 2019 aan het steunpunt een offerte incl. plan van aanpak opgesteld.

1.10 Project: Herbestemming in Zuid-Holland

Doel

Herbestemming van historische panden is vaak lastig. Ze voldoen niet aan de huidige maatstaven en eisen die gesteld worden aan commerciële ruimten. Nieuwbouw wint het dan ook vaak van renovatie. Om herbestemming van monumentaal erfgoed te stimuleren, is Erfgoedhuis Zuid-Holland in 2016/2017 met financiële steun van provincie Zuid-Holland gestart met het project ‘Herbestemming in Zuid-Holland’. Doel is om monumenteneigenaren, projectontwikkelaars en architecten bij herbestemming van monumentale panden te inspireren, motiveren en en ondersteunen. In 2017 zijn drie expertmeetings, een studieopdracht met studenten van de TU Delft en een stimuleringsprijsvraag georganiseerd. Tot slot is de informatieve website www.herbestemming-zh.nl ontwikkeld. In het eerste kwartaal van 2018 sluiten we dit project af.

Activiteiten

- Organisatie expertmeetings: Begin 2018 organiseren we opnieuw drie expertmeetings op locaties met een herbestemming- transitiebehoefte. De locaties worden in overleg met provincie Zuid-Holland bepaald.
- Kennisdeling: we beheren doorlopend www.herbestemming-zh.nl en voegen relevante nieuwe content toe, waaronder *best practices*.

Hoofdstuk 2 | Kansen voor erfgoed

Erfgoedhuis Zuid-Holland ziet kansen om gemeenten, musea, archieven, verenigingen en andere erfgoedbetrokkenen te helpen met het behouden, benutten en beschermen van het cultureel erfgoed van Zuid-Holland. Daarom hebben we, naast de in hoofdstuk 1 omschreven werkzaamheden die we uitvoeren voor de provincie Zuid-Holland, een aantal eigen projecten geïnitieerd. Deze voeren we uit op basis van externe financieringsbronnen.

2.1 Project “Hidden Gems”

Doel

Dat jongeren een andere kijk op musea en museumbezoek hebben is niet nieuw. Toch is het voor veel kleine musea een moeilijke opgave om deze doelgroep toch binnen te halen. Dit kan bijvoorbeeld komen omdat zij niet in de toeristenloop van een grote stad zitten, of omdat zij een collectie presenteren die jongeren op het eerste oog niet aanspreekt. In samenwerking met Erfgoed Brabant heeft Erfgoedhuis Zuid-Holland met de TU Delft en de Hogeschool voor toerisme en vrije tijd in Breda in 2017 een pilot opgezet, waarbij de studenten als afstudeeropdracht aanbevelingen voor kleinere musea, de zogenaamde ‘hidden gems’, hebben ontwikkeld. Om deze aanbevelingen ook daadwerkelijk naar de praktijk te vertalen, krijgt het project in 2018 een vervolg.

Financiering

Door middel van fondsenwervingsactiviteiten.

Activiteiten

- Het omzetten van ideeën en de plannen uit de pilot: Om musea beter uit te rusten om jongeren te ontvangen en hen een beter beeld te geven van de wensen en behoeften van deze doelgroep, zullen de aanbevelingen uit het project Hidden Gems worden vertaald naar praktisch toepasbare tips & tricks.
- Aanstellen Erfgoedtalent: Deze opdracht zal worden uitgevoerd door een “Erfgoedtalent”: een pas afgestudeerd expert cultureel erfgoed die binnen onze organisatie zijn/haar eerste werkervaring kan opdoen en van wie wij vice versa nieuwe inzichten en kennis krijgen aangereikt. De leeftijdscategorie van dit Erfgoedtalent sluit bovendien aan op de doelgroep van deze opdracht.

2.2 Samenwerking met het Zuid-Hollands Landschap

Doel

Zoals geschetst in de inleiding vindt er kruisbestuiving plaats tussen tal van sectoren. Erfgoedhuis Zuid-Holland onderschrijft de kansen die deze intersectorale samenwerking biedt. Vanuit de gedachte dat erfgoed en groen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, willen bij een toenemend aantal projecten samenwerken met stichting het Zuid-Hollands Landschap. Doel van alle activiteiten is het vergroten van de belevingswaarde van en bekendheid met erfgoed en groen in onze provincie.

Financiering

Ondersteuning deels vanuit boekjaaruren (zie 1.4), daarnaast uit eigen middelen en via fondsenwervingsactiviteiten.

Activiteiten

- Uitvoering project “Beleef de Krimpenerwaard”: In 2017 zijn we gestart met een project om de belevingswaarde van het landschap en erfgoed in de regio Krimpenerwaard te verhogen, zodat inwoners en bezoekers meer begrip krijgen van de cultuurhistorische gelaagdheid van het gebied. Dit willen we doen door geïsoleerde activiteiten, verhalen en objecten te verbinden, bijvoorbeeld rondom

de Molen van Haastrecht en de Oude Hollandse Waterlinie. Ook willen we het netwerk van groen- en erfgoedorganisaties in de regio versterken en hen stimuleren zelf initiatieven te ontplooiën. In 2018 worden de volgende producten gerealiseerd: bewonersbijeenkomsten, arrangementen met lokale ondernemers, het borgen van bestaand materiaal en kennis bij meerdere doelgroepen en het ontwikkelen van educatie over de waterhuishouding in het gebied. Binnen dit project vinden daarnaast andere activiteiten plaats die we uitvoeren binnen de uren van de erfgoedlijn Oude Hollandse Waterlinie (zie voor meer informatie 1.3).

- Oprichting Erfgoed & Groen Academie: In 2018 onderzoeken we de mogelijkheden tot de oprichting van een “academie” die masterclasses en informatiebijeenkomsten organiseert rond specialistische thema’s.
- Publicatie van het magazine Beleef Zuid-Holland!: In 2018 brengen we voor de vijfde keer het gezamenlijke publiekstijdschrift *Beleef Zuid-Holland!* uit, dat een oplage heeft van 55.000 exemplaren en wordt verspreid onder de achterban van onze beide organisaties en via erfgoedinstellingen.
- Beheer Zelf Doen in Erfgoed en Groen: Samen met De Groene Motor beheren we het online vrijwilligersplatform www.zelfdoeninerfgoedengroen.nl voor groen- en erfgoedvrijwilligers. Zie 1.4 voor meer informatie.

2.3 Ontwikkelen en promoten diensten

Doel

Zoals beschreven in het hoofdstuk 1.5 hebben gemeenten de laatste jaren meer uitvoerende taken en verantwoordelijkheden gekregen om het cultureel erfgoed in hun gemeente te beschermen. De nieuwe Erfgoedwet, die in 2016 in werking is getreden en de Omgevingswet, die in 2019 van kracht wordt, versterken deze trend. Met name kleine en middelgrote gemeenten ontbreekt het soms aan tijd, kennis en expertise om hier adequaat op in te springen. Vanuit onze boekjaarsubsidie ondersteunen wij gemeenten bij hun wettelijke taken. Om gemeenten ook te ontzorgen bij andere vragen en uitdagingen op gebied van erfgoed, bieden wij daarnaast betaalde diensten aan op het gebied van bouwkundig en cultuurhistorisch onderzoek en collectiebeheer. Doel is om deze diensten in 2018 integraal en proactief aan te bieden bij onze achterban. Daarnaast zetten we in op het ontwikkelen van nieuwe diensten die onze achterban ondersteunen in hun werk.

Activiteiten

- Het ontwikkelen van een integraal dienstenpakket: Wij bieden verschillende diensten om gemeenten te ontzorgen bij het behoud en beheer van erfgoed, zie ook 3.2. Denk hierbij aan collectiebeheer voor musea, het uitvoeren van bouwhistorisch onderzoek, het maken van Cultuurhistorische effectrapportages (CHER), het opstellen van beleidsadvies en erfgoednota’s, vrijwilligersmanagement en fysiek beheer van monumenten (via de Monumentenwacht Zuid-Holland). Deze diensten versterken elkaar. Denk bijvoorbeeld aan bouwhistorisch onderzoek in combinatie met een bouwkundige inspectie. Daarom willen we ze vanaf 2018 integraal ontwikkelen en aanbieden.
- Het promoten van onze diensten: Niet altijd is het bij onze achterban bekend dat Erfgoedhuis Zuid-Holland deze diensten aanbiedt. Daarom is in 2017 een start gemaakt met het beter vermarkten van ons aanbod. Onze nieuwe website www.erfgoedhuis-zh.nl draagt hier aan bij. Onze diensten staan hier helder geordend per doelgroep omschreven. Ook kent de website een SEO-strategie die de vindbaarheid op Google ten goede komt. In 2018 zullen de SEA en SEO actief worden gemonitord en bijgesteld. Ook willen we het persoonlijk contact met onze doelgroepen versterken.
- Analyse en beoordeling van digitale innovaties: De wereld om ons heen is constant in beweging. Digitale ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op. Dit biedt kansen, ook voor de bescherming van erfgoed. In 2018 gaan we actief nieuwe, digitale toepassingen analyseren en beoordelen op hun toepasbaarheid in het veld van cultureel erfgoed. Zo signaleren we kansen die we kunnen vertalen naar pilot projecten, in samenwerking met partners uit de erfgoedsector, de wetenschap en het bedrijfsleven. Dit staat los van het project Digitalisering Collecties, zie 1.9.

Financiering

Uit eigen middelen, door inkomsten uit betaald opdrachtgeverschap en via fondsenwerving.

2.4 Versterken van de band met onze achterban

Doel

Erfgoedhuis Zuid-Holland werkt *voor*, maar zeker ook *dankzij* haar grote achterban. Wij zetten ons dagelijks in ter ondersteuning van gemeenten, musea, archieven, historische verenigingen, oudheidkamers, archeologische verenigingen, moleneigenaren- en beheerders en niet te vergeten erfgoedvrijwilligers. Samen met deze partijen behouden en ontsluiten we cultureel erfgoed voor inwoners en bezoekers van Zuid-Holland. Dit doen we met kunde en plezier en willen we de komende jaren ook blijven doen. We vinden het belangrijk dat onze dienstverlening aansluit op de wensen en behoeften van onze achterban en dat zij tevreden zijn over de door ons geleverde diensten. Daarom ontwikkelen we in 2018 twee activiteiten: een tevredenheidsonderzoek en netwerkbijeenkomsten. Daarnaast gaan we een jongerenpanel starten, omdat wij ook meer jongeren bij het EGH willen betrekken.

Financiering

Uit eigen middelen.

Activiteiten

- Uitvoering van een tevredenheidsonderzoek: In 2018 willen we een onafhankelijk tevredenheidsonderzoek uitvoeren onder onze achterban: gemeenten, musea, historische en archeologische verenigingen, archieven en vrijwilligers. Naar aanleiding van de resultaten kunnen onze ondersteunende werkzaamheden en diensten worden gewijzigd en/of uitgebreid en kan waar nodig een kwaliteitsslag worden gemaakt.
- Organisatie netwerkbijeenkomsten: Onze achterban vormt onze voelsprietten in het veld. We vinden het belangrijk om hen op regelmatige basis en binnen een informele setting te ontmoeten. Daarom startten we in 2018 met de organisatie van netwerkbijeenkomsten met een laagdrempelig karakter en rond een wisselend onderwerp. Dit kan een inhoudelijke verdieping zijn over een specialisme, maar ook een actualiteit. Na zes netwerkborrels vindt een evaluatie plaats en wordt bepaald of dit initiatief (eventueel in gewijzigde vorm) wordt voortgezet.
- Opzetten jongerenpanel: Ook jongeren behoren tot onze achterban. Erfgoedhuis Zuid-Holland wil jongeren en erfgoed meer met elkaar verbinden en via het bieden van een netwerk de kansen voor jongeren binnen de erfgoedsector vergroten. Ook hopen we van hen nieuwe invalshoeken aangereikt te krijgen. Begin 2018 zal dit idee worden omgezet naar een formule, zodat halverwege het jaar het jongerenpanel kan starten.

Hoofdstuk 3 | Monumentenwacht & betaalde dienstverlening

Naast de activiteiten die Erfgoedhuis Zuid-Holland uitvoert in opdracht van de provincie en de projecten die wij uitvoeren op basis van projectsubsidies en fondsenwerving, genereren wij ook inkomsten uit onze betaalde dienstverlening. Dit in de eerste plaats via onze Monumentenwacht, die zich inzet voor de fysieke instandhouding van gebouwd erfgoed. In de tweede plaats via betaalde diensten van de afdelingen Erfgoed & Beleving en Erfgoed & Ruimte.

3.1 Monumentenwacht

Doel

De Monumentenwacht Zuid-Holland, onderdeel van Erfgoedhuis Zuid-Holland, maakt zich sterk voor een goed beheer en onderhoud van monumenten en andere historische en beeldbepalende gebouwen. Dit doen zij door eigenaren en beheerders van monumenten bij te staan met onafhankelijk advies over de bouwkundige staat van hun monument en het uitvoeren van periodieke inspecties. Goed onderhoud is immers cruciaal voor de instandhouding van gebouwd erfgoed.

Financiering

Via een exploitatiebijdrage van provincie Zuid-Holland en via betaald opdrachtgeverschap, zie bijlage voor specificatie.

Activiteiten ter innovatie & efficiency

Om goed in te spelen op de wensen en behoeften van de hedendaagse monumenteneigenaar gaat de Monumentenwacht haar dienstverlening innoveren. Dit onder andere door de implementatie van een gebruiksvriendelijk rapportagesysteem. Ook willen we winst behalen door het maken van een efficiëncyslag in onze manier van werken.

- Doorontwikkeling nieuwe website en SEO-strategie: In 2017 is www.monumentenwacht-zh.nl gelanceerd. Er is voor een eigen website gekozen omdat de Monumentenwacht een volledig andere doelgroep bedient dan Erfgoedhuis Zuid-Holland, namelijk beheerders en (toekomstige) eigenaren van monumenten, waaronder particulieren, makelaars, VVE's en projectontwikkelaars. De website is voorzien van een SEO-strategie die de online vindbaarheid sterk moet verbeteren. De resultaten zullen periodiek worden geanalyseerd, waarna eventuele verbeteringen en aanvullingen op de content worden doorgevoerd.
- Implementatie nieuw rapportagesysteem: Door het digitaliseren en meer gebruikersgericht maken van de onderhoudsrapporten willen we deze gebruiksvriendelijker maken. Hiervoor zal een nieuw rapportagesysteem worden geïmplementeerd: Condor. In de nieuwe rapportages worden de hersteladviezen uitgebreider omschreven. Dit leidt tot een betere ondersteuning van klanten en het vereenvoudigd aanleveren van een onderhoudsbegroting.
- Aanpassing werkgebied inspecteurs: De onderverdeling van Zuid-Holland gaat van acht rayons naar vier regio's: Noord, Oost, Zuid en West. In elke regio gaan twee vaste medewerkers samen werken. Dit met het doel om de reistijd te beperken. Grote objecten worden in lijn met de Arbowetgeving door twee personen geïnspecteerd. Ten behoeve van onderlinge contacten en eenduidige kwaliteit wordt er een omloop schema opgezet waarbij de wachters één dag per maand onderling uitwisselen.

Activiteiten vrijgesteld van BTW

- Het uitvoeren van periodieke bouwkundige controles (inspecties) De werkzaamheden bestaan uit het technisch inspecteren van monumentale gebouwen. Het Monumentenwachtrapport waardeert puntsgewijs ieder bouwkundig onderdeel in het monument, uiteraard inclusief de aard, vorm en termijn van een eventueel herstel.
- Abonneeservice Monumentenwacht: Ook in 2018 hebben eigenaren en beheerders van monumenten de mogelijkheid om abonnee te worden van de Monumentenwacht. Dit systeem kent twee voordelen: Het stimuleert in de eerste plaats de afname van periodieke inspecties (iedere twee jaar), wat in het

belang is van de instandhouding van het gebouw. Ten tweede ontvangt de opdrachtgever een korting op de uitgevoerde werkzaamheden.

Activiteiten met BTW-heffing:

- Aankoopkeuringen: We voeren aankoopkeuringen uit voor particulieren en bedrijven die overweging een historisch pand aan te kopen. Deze aankoopkeuring biedt hen inzicht in de staat van onderhoud en de kosten voor eventueel herstel en onderhoud.
- NRF Quickscans: Gebruikers van de Restauratiewijzer kunnen via het Nationaal Restauratie Fonds bij Monumentenwacht Zuid-Holland een quickscan aanvragen ter bepaling van de financieringsbehoefte van onderhoud/restauratie of woningverbetering. Met de quickscan worden de kosten van gebreken en onderhoud aan woonhuizen en boerderijen zonder agrarische functie berekend die binnen twee jaar te verwachten zijn.
- Ondersteuning subsidieaanvragen: Wij ondersteunen beheerders en eigenaren van monumenten met het aanvragen van de zogeheten SIM-subsidie: Subsidie Instandhouding Monumenten, zoals verstrekt door de Rijksoverheid.
- Het opstellen van meerjarenbegrotingen: Het nieuwe rapportagesysteem biedt de mogelijkheid om een meerjarenbegroting aan te leveren. Dit maakt mogelijk dat de Monumentenwacht deze service aan alle bestaande en nieuwe klanten kan aanbieden. Met deze begroting kunnen we de particuliere monumentenbezitter beter van dienst zijn met advies en begeleiding.
- Begeleiding en ondersteuning van VVE's: Wij ondersteunen Verenigingen van Eigenaren met het onderhoud van hun pand door het bijwonen van vergaderingen, het aanvragen van offertes bij aannemers en leveranciers en controle op de uitvoering en kwaliteit van de werkzaamheden.

3.3 Betaalde dienstverlening Erfgoed & Ruimte en Erfgoed & Beleving

Doel

De afdelingen Erfgoed & Beleving en Erfgoed & Ruimte van Erfgoedhuis Zuid-Holland voeren op individuele basis betaalde opdrachten uit voor voornamelijk gemeenten en musea. Het gaat hierbij om diensten die niet binnen de werkafspraken met de provincie vallen. Door het aanbieden van deze diensten voorzien we onze achterban van zo compleet mogelijke ondersteuning bij het behouden, benutten en beleven van cultureel erfgoed.

Financiering

Via betaald opdrachtgeverschap, zie bijlage voor specificatie.

Activiteiten:

Onze betaalde dienstverlening omvat onder andere:

- Het opstellen van haalbaarheidsonderzoeken.
- Het maken van een collectie audit.
- Het schrijven van een collectieplan of beleidsplan voor een erfgoedinstelling .
- Het maken van een cultuurhistorische effectrapportage (CHER) voor een gemeente.
- Het uitvoeren van bouwhistorisch onderzoek.